

Chắc hẳn bạn sẽ ngạc nhiên khi thấy ở Saigon ba mươi năm nay, ít nhiều gì dân Saigon và dân tộc khác nhau cũng phải chịu sự ảnh hưởng, nói chính xác hơn, bị áp đặt phải dùng loại ngôn ngữ của nhà nước để giao tiếp với nhau vì các phương tiện thông tin đại chúng: báo chí, truyền thanh, truyền hình, loa phóng thanh, internet...đều chỉ dùng một cách nói như vậy. Thí dụ như từ 'quay' bài trong phòng thí nghiệm dùng tài liệu gì mà ngày xưa gọi là 'bùa', như bây giờ là 'phao'. Mà nếu ai nghe 'phao' không quen, thì chắc chắn sẽ hiểu sai. Như vậy rồi bắt buộc ai cũng phải dùng từ nói 'bùa' thì nhiều người trẻ không hiểu. Thế nhưng và cách diễn đạt rõ ràng khuôn ra rồi và đây đây không phải là bắt cứ lúc nào nên khi chuyển từ với nhau, người ta lập luận như cái máy không thể khác đi.

Có nói rằng không suy nghĩ theo một kiểu để một hôm nào đó người cha nghĩ lại bằng bắt cứ không hiểu sao ngôn ngữ của mình trở nên kỳ cục vậy. Như vậy cuộc chuyển từ thế hệ có vẻ có vẻ gì vì hay bị xen vào bởi: 'em xin có ý kiến' ở đầu câu, và sau đó: 'xuất sắc hoàn thành nhiệm vụ' để giao là...đi ch, bằng em; 'nhất trí' hơn hò chí này, 'kiểm điểm rút kinh nghiệm' sau hai tuần rồi... Trong bữa ăn, không phải như xét mà là 'phê bình, góp ý' các món ăn xem món nào 'đạt chất tiêu chuẩn' và món nào 'còn phải chờ'... để là bắt!!!

Có điều, một số ít người không còn mang đúng ý nghĩa ban đầu. Trong câu chuyện đùa của tôi, 'Thưa cán bộ' là câu nói mà đầu tiên hài hước, 'đồng chí' là đồng đồng khi rồi rồi nhau hợp một nhuần như một hợp lý núp gối...mang đầu ý gì của tôi. Chắc hẳn người già rút lui vào nhà, không có nhuần mối quan hệ ngoài xã hội mới gì để hoàn toàn cách diễn đạt với như ngôn ngữ cũ.

Có điều rất khó để giải thích như vậy. Tiếng Việt như một ngôn ngữ khác đang được cộng đồng dân tộc hiện dùng. Ngôn ngữ mang sự sống trong lòng, chính bản thân ngôn ngữ là sự sống nên luôn luôn thay đổi. Nhiều chỗ ít dùng dần dần bị mất đi và nhiều chỗ mới được thêm vào tùy theo thời gian, hoàn cảnh lịch sử, xã hội thay đổi...Mình Nam nói chung, thành phố Saigon nói riêng đã rồi một bộ phận người lớn, bị đào thải, bị tước đoạt. Vô số chế độ miền Bắc du nhập vào miền Nam và từ trong lòng Saigon, ngôn ngữ thì nó cũng có nhiều thay đổi.

Tuy nhiên dù hoài cảm cách mạng, một số chế độ mang ý nghĩa mới bắt buộc phải dùng vì không có chế độ thế hệ được. Ví dụ vô số chế độ dùng trong lĩnh vực máy tính dĩ nhiên trước 75 không có. Marketing cũng là một từ mới như vậy, dịch sang tiếng Việt là tiếp thị, không được nghĩa vì là quặng cáo vì nó không hẳn chỉ là quặng cáo, hay như chế độ slogan, poster trong quặng cáo...chúng hẳn, trước kia chế độ xu hướng hiện nay và báo chí Saigon hiện nay thế hệ gì nguyên khi chế độ rồi. Không phải chỉ nào cũng tìm cách để dịch sang chế độ Việt được vì như vậy đôi khi trở nên rườm rà, nôm na và không diễn đạt hết ý. Vì thế rất ít chế độ văn gì

nguyên gốc là chữ ngoi quố c nhố ng hủ u hủ t đủ u tìm đủ c chố mang nghĩa tiể ng Viể t tể ng đủ ng. Dù bẻ ng cách nào thì đủ u đó cũng làm giàu thêm cho ngôn ngữ Viể t. Nủ u không có sủ thay đủ i nhủ vủ y hủ n đó phủ i là mủ t tể ng. Nhố ng ngôn ngữ chố ng nào con ngủ i còn xủ đủ ng trong đủ i sủ ng hủ ng ngày thì vủ n phủ p phủ ng hủ i thủ củ a củ c sủ ng, nhủ giồng nủ c vủ n đủ ng, chủ y trôi mủ nh mủ. Củ t lỗi giủ nguyên nhố ng dĩ nhiên không thủ có sủ bủ t biể n trong ngôn ngữ đó. Ngôn ngữ cũng phủ n ã nh không gian và thủ i gian hủ t sủ c rõ ràng nủ i nó tủ n tủ i.

Ngủ i miể n Bủ c không nói 'sủ c mủ y' và ngủ i miể n Nam không nói 'bủ c xúc'. Viể t kiủ u không nói 'không dám đâu' và dân Saigon không nói OK... Tuy nhiên chố c chủ n là vô tình trong mủ t sủ bài viể t, ngay củ c củ a các vủ lủ n tuủ i gủ n đây, đủ c giủ vủ n có thủ đủ c thủ y rủ i rác đây đó 'bủ c xúc', 'tủ duy', 'tranh thủ'...không nủ m trong ngoi c kếp. Bủ i vì đó là nhố ng chố quá quen thuủ c trong củ c sủ ng hàng ngày củ a ngủ i trong nủ c. Thủ m chí 'chủ' dùng nẫy giủ cũng có sủ khác biể t trủ c và sau này. HOA là mủ t tủ, H là mủ t chủ. Nhố ng trủ c kia HOA là mủ t chủ còn H là mủ t chủ cái... Đúng là trên trang viể t, có thủ đoán đủ c nủ i chủ n và thủ i kủ tác giủ đã trủ i qua.

Lủ n đủ u tiên củ m mủ t tủ báo VN hủ i ngoi rủ i vài sủ báo khác sau đó nủ a gủ i vủ, tôi rủ t ngủ c nhiên. Thủ t khó đi n tủ đủ c củ m xúc lúc bủ y giủ. Giủ ng nhủ sau nhiủ u dẫu biể n, phía bên kia củ a xa cách thăm thủ m là ngủ i quen. Gủ i là gủ nhủ, góc chân dung củ a mủ t quẩ ng lủ ch sủ, mủ t quẩ đủ i, mủ nh tin bủ t ngủ tủ nủ i đâu mủ t chủ n bao la gủ i vủ. Thủ i gian củ a lúc thủ ã u, củ a thuủ mủ i lủ n bao giủ cũng gủ n chủ t, nhủ sâu trong lòng hủ n nhố ng giai đoủ n củ c đủ i vủ sau, nên củ m xúc đó nhủ là bủ i hủ i, hoài nhủ...

Nhố ng hình ã nh, kủ niể m củ a quẩ ng thủ i gian đó hiể n hiể n trong tủ báo vủ i hình thủ c và cách đi n đủ t, lủ i hành văn và nủ i dung giủ ng y trủ c kia, hoủ c không giủ ng y thì cũng khiể n tôi đủ dàng liên tủ ng vì nó rủ t giủ ng các báo cũ và hoàn toàn khác báo VN bây giủ. Nhố ngủ i miể n Bủ c năm nào khi rủ i quẻ di củ đã mang theo Đêm Giã Tủ Hà Nủ i, Nhủ Vủ Năm Củ a Ô Xủ a... Nhố ng ngủ i VN đi tủ n cũng gói ghém trong máu thủ t củ mủ t đủ t nủ c miể n Nam đủ nủ i vùng đủ t mủ i, đủ ng nhủ không tái hiể n, không đủ t đoủ n, không phủ i vủ nên đi n mủ o cũ bẻ ng mủ t nét vủ mủ i mà chính là miể n Nam ngày ã y, giủ đây nhủ đuôi mủ t nét vủ đủ c kéo dài rủ Dủ u rủ t rủ i trên biể n củ, trên đủ m trủ ng bủn ba có mủ nh đi, nhủ t hủ n, có pha vào sủ đủ i thay... vủ n chủ là nét vủ duy nhủ t đó, kéo dài rủ.. vô cùng quen thuủ c, dùng mủ t câu có vủ hủ i 'củ i lủ ng' nhố ng rủ t đúng, rủ t 'tủ i' là quen thuủ c đủ n rủ ng rủ ng!

Vủ n đủ chính nủ i nhố ng sủ viủ c này có lủ do thói quen và đủ nh kiể n bủ i vì các văn nghủ sĩ di củ năm 54 đã góp phủ n thay đủ i nủ n văn hủ c miể n Nam bủ y giủ, tủ o nên mủ t giai đoủ n văn hóa phát triể n rủ t rủ c rủ tiêu biể u cho mủ t chính thủ, mủ t quố c gia đủ c lủ p, đủ n bây giủ vủ n là niể m tủ hào, hẩnh đi n củ a miể n Nam. Thủ nhố ng đủ u này đã không xủ y ra sau 75. Rủ t đủ n giủ n bủ i vì văn hóa nói chung, văn hủ c nói riêng củ a CS quá đủ i thủ p kém, ã p ã p nên chủ có thủ mủ n

tay c ng quy n đ đ m xé, ch không chinh ph c, khuynh loát n i mi n Nam, t c không th chinh ph c đ c tinh th n mi n Nam. Cho đ n bây gi v n không th xóa nhòa trong ký c m i ng i, và v sau này trong l ch s , hành đ ng c a đám thanh niên r m r đi đ n t ng nhà đ t ch thu sách v . Su t ba m i năm nay văn hóa VN b kéo lui trì tr do b c m đ u, ch huy b i m t th l c đ c tài, thi n c n... Thua m t th l c đ ng kém c i h n mình, đi u y khi n ng i mi n Nam u t c trong chi n b i, mang trong lòng tâm tr ng kiêu hãnh c a k đành ngã ng a b i nh ng lý do ngoài ý mu n...

Cho nên ngoài vi c thu nh p, b nh h ng m t cách th đ ng thì ng i thua v n 'nhìn xu ng', v n 'đ ng' v i nh ng t ng m i. Nh ng ch m i xu t hi n này th ng khi n ng i Vi t xa, m t c ng đ ng b đ y vào c nh ly h ng, không n m trong vòng ki m t a dĩ nhiên nghe r t ch i và h có toàn quy n đ không ch p nh n. Ng i mi n Nam khó ch u khi nghe đ n ph n đ u, tri n khai, x lý... còn n a nh ng tăng năng su t, v t ch tiêu, rút kinh nghi m, x lý n i b ... mà khi dùng đ n, ch hàm ý ch gi u, m a mai. Và Vi t ki u cũng cùng c m giác y khi nghe ng i trong n c nói, dù t mi n nào.

S dĩ dài dòng nh v y ch đ đ a t i, nh c l i m t k t lu n cũ k r ng đó là k t qu c a chính sách k th đã phân hóa m t cách sâu s c dân t c VN, là đi u mà ngay b n thân chính sách đó đ n nay đã nh n l y h u qu kéo dài trên nhi u ph ng di n. Cu i cùng ch th y th ng x mình đ n xót x .. Nhi u ng i đành than th thôi thì do l i t tiên, ngày x a L c Long Quân và Âu C sao ch ng tìm cách cho đ i gia đình xum h p m t nhà. Trăm tr ng v a n ra đã chia lìa năm m i con lên núi, năm mu i con xu ng bi n cho nên không l khi chuy n thiên di, ly tán đã v n vào đ nh m nh c a dân t c này su t m y ngàn năm. M t vài ý nghĩ trao đ i cho vui. Nh ng l m bàn v ngôn ng và văn h c trong th không nh m m x v lãnh v c to l n này mà ch mình h a thêm cho nh ng ý nghĩ, tình c m t n m n... Do v y, h n có nhi u sai sót.

Mong nh n đ c th c a b n.